ZESZYTY NAUKOWE POLITECHNIKI ŚLĄSKIEJ 1974
Seria: Języki Obce z. 3 Nr kol. 422

Ewa Münnich

DRILL JAKO FORMA TRENINGU W PROCESIE AUTOMATYZACJI POSŁUGIWANIA SIĘ PRZYIMKAMI FRANCUSKIMI

Streszczenie. Artykuł zawiera wyniki badań stosunku błędów z użyciem przyimka do innych błędów oraz przedstawia ćwiczenia ułatwiające memoryzację zastosowania przyimków francuskich.

Różnorodność i bogactwo przyimków w języku francuskim, ich odmienność znaczeniowa w stosunku do odpowiadających im form polskich powoduje, że uczący się - i to na wszystkich szczeblach zaawansowania - formułując dość zgrabne nawet wypowiedzi, traci wiele czasu na zastosowanie właściwego przyimka, często błądząc bezradnie w ogromnym wyborze i popełniając nieuniknione pomyłki. Kilkuletnia obserwacja grup francuskich na różnych stopniach zaawansowania wykazuje, iż stosunek arytmetyczny błędnych stosowań przyimków do wszystkich innych błędów jest dość znaczny i w przybliżeniu wynosi:

a) na poziomie podstawowym (odpowiadającym szkoleniu na I i II semestrze) = 25 - 35:75 - 65;

b) na poziomie średnim (odpowiadającym szkoleniu na II i III semestrze) = 40 - 60 oraz

c) na poziomie zaawansowanym = 45 - 50:55 - 50.

Oczywiście, przytoczone dane nie są reprezentatywne dla wszystkich osób i grup osób uczących się języka francuskiego w Polsce. Odnoszą się one jedynie do osiemnastu grup studenckich oraz pewnej ilości osób na określonym te-

renie i w określonych warunkach szkolenia. Niemniej jednak można sądzić, że przytoczone wielkości pozostają w mniej lub więcej przybliżonej relacji dla ogółu uczących się, jak również, że przypuszczalne rozbieżności nie byłyby zbyt wielkie. Z podanych powyżej wielkości - cokolwiek by sądzić o ich reprezentatywności dla danego środowiska uczących się - wynika wszakże jeden wniosek, a mianowicie, że gdyby w omawianych grupach zredukować choćby częściowo tylko błędne stosowanie przyimków, poprawa jakości wypowiedzi słuchaczy byłaby znaczna.

Jednym ze sposobów osiągnięcia takiego celu może być, po pierwsze, statystyczne skatalogowanie typowych przyimków dla odpowiednich poziomów zaawansowania, po drugie, skontrastowanie najczęściej występujących przyimków francuskich z odpowiadającymi im przyimkami polskimi i, po trzecie, opracowanie optymalnych wariantów i reżimów treningu, jak również jego gradacji. Katalog taki powinien zawierać możliwie najbardziej zróżnicowane układy semantyczne i sytuacyjne, a ponadto być tak przygotowany, by podczas odpowiednich treningów, np. techniką substytucji, można było otrzymywać szeregi logicznie spójne i jednocześnie takie, by nie powodowały szybkiego znużenia ćwiczących. I tak na przykład, przygotowując zestaw treningowy dla jednego z najczęściej występujących przyimków DE, można przystąpić do pracy od "strony czasownika", tzn. zestawić grupę czasowników, po których ten przyimek występuje i ćwiczyć dane szeregi metodą drillu. Ćwiczenie takie powinno być rozłożone na dwa lub trzy etapy:

a) Faza pierwsza będzie polegała na trenowaniu najprostszych szeregów zdaniowych, np. citer de mémoire, montrer du doigt etc., przy czym grupa wyrażeń ćwiczonych nie powinna przekraczać 10 - 12.

b) Faza druga polegać będzie na prostym rozszerzeniu szeregu, np. przez dodanie jednego czy dwóch określników.

c) Faza trzecia, jeśli to będzie uzasadnione osiągniętą sprawnością, polegać będzie na szerszej ekspansji szeregu, przy czym pozostawić można ćwiczącym zupełną dowolność konstrukcyjną co do sposobu ekspansji. Oczywistym jest, iż występować tu będą błędy konstrukcyjne, które trzeba będzie z miejsca korygować, niemniej jednak rozrzut błędnych stosowań przyimkowych w ćwiczonych szeregach będzie w odniesieniu do ćwiczonej grupy czasowników drastycznie zredukowany.

Oczywiście, można by się spierać co do celowości stosowania fazy trzeciej ćwiczenia, zwłaszcza na niższych poziomach zaawansowania, pamiętać jednak należy, że pomyślana ona jest głównie jako suplement do podstawowego wysiłku zawartego w fazie 1 i 2.

Treningi automatyzujące, a więc takie, które odznaczają się najprostszą budową ćwiczonych szeregów i sprawnościowe, o nieco bardziej złożonej fakturze, można przygotować również "od strony" przyimka polskiego, traktowanego jako hasło ćwiczenia. Hasło takie, np. OD, ODE, może być zawieszone w postaci planszy lub wyświetlone na ekranie wraz z kilku ilustrującymi przykładami polskimi.

Trening można przeprowadzić tu również w kilku fazach. W związku z tym, iż liczba przyimków francuskich odpowiadających polskiemu OD, ODE jest dość znaczna, przeprowadzamy początkowo przegląd wybranych przyimków w odpowiednich układach kontekstualnych, budując pewien zespół szkieletowy rozbudowywany w trakcie ćwiczeń odpowiadających hasłu OD, ODE. Z powodu wielkiego zróżnicowania odpowiadających temu hasłu przyimków francuskich treningi takie powinny być uważnie rozplanowane i rozłożone w czasie, jednorazowy bowiem trening, choćby najlepiej przeprowadzony, nie wyczerpuje wszystkich przyimków francuskich, zwłaszcza na dalszych etapach zaawansowania. Różnorodność przyimków

francuskich w porównaniu z danym hasłem polskim, np: ami de coeur, je viens de chez vous, dites lui bien des choses de ma part, dès l'enfance, à partir de 18 ans, je suis plus âgé que vous, należy ćwiczyć poszczególne zwroty francuskie dość długo, stosując substytucje, przekształcenia i ewentualnie ekspansje przed przejściem do wyrażenia następnego.

Treningi omawianego tutaj typu mogą być obudowane odpowiednim programem audiowizualnym, np. obok hasła wyświetlane mogą być ciekawsze czy bardziej charakterystyczne formy poddawane ćwiczeniu. Element zdania ulegający substytucji może być skontrastowany kolorystycznie i graficznie (krój i wielkość pisma).

Poszczególne elementy treningu powinny być również ilustrowane wzorcami akustycznymi z taśmy.

W analogiczny sposób traktować można wszystkie kolejne hasła, jak na przykład PRZEZ, POPRZEZ, MIĘDZY, DLA, KU, U itd. Zawsze jednak pamiętać należy, iż w języku francuskim przyimki odpowiadające tym hasłom są niezwykle zróżnicowane i proponowane tutaj treningi muszą być rozważnie przygotowane od strony redakcyjnej. I tak na przykład, hasłu polskiemu U odpowiadają trzy przynajmniej przyimki francuskie: chez, à, de - être chez quelqu'un, chez moi, acheter quelque chose à quelqu'un, acheter quelque chose de quelqu'un, stąd treningi muszą być również zróżnicowane sytuacyjnie, tzn. poszczególne wzorce ćwiczeniowe powinny odpowiadać zbliżonym sytuacjom i stanowić zamknięte całości.

Technika drillu wywodzi się ze współczesnej szkoły metodycznej amerykańskiej powstałej m. in. na podłożu bloomfieldowskich czy skinnerowskich założeń behawiorystycznych i jakkolwiek, ze względu chociażby na analityczny charakter języka angielskiego, daje ona doskonałe wyniki w procesie automatyzacji całego szeregu struktur, nie może być

- jak się wydaje - przenoszona całkowicie na grunt języka francuskiego bez dość daleko idących modyfikacji. Stąd też ćwiczenia substytucyjne, w języku angielskim proste i nie wymagające większej kontroli czynnika świadomości, w języku francuskim będą bardziej złożone, mniej mechaniczne i po prostu trudniejsze poprzez większy udział świadomości ćwiczących.

Do omawianych tutaj treningów można również przystępować "od strony" hasła francuskiego, np. SUR, PENDANT, ENVERS itp. Przemienne podejście od strony LM (Langue maternelle) i LE (Langue étrangère) do różnorodnych treningów automatyzujących czy sprawnościowych zdają się dawać nadspodziewanie dobre wyniki, mimo pewnej ich niespójności z niektórymi założeniami wykładni współczesnej metodyki języka francuskiego. Ćwiczenia te stosować można jako rozgrzewkę przed rozpoczęciem zajęć właściwych, jako ćwiczenia odprężające pomiędzy poszczególnymi członami zajęć czy wreszcie jako samoistne części składowe zajęć, przy czym w pierwszym przypadku powinny się one zawierać w odcinkach czasowych 10 - 15 minut, a w drugim przypadku mniej więcej 5 minut.

Proponowane typy treningów stanowią jeden ze sposobów pewnego ułatwienia i przyspieszenia procesu nauczania języka francuskiego w warunkach pracy szkoły wyższej.

УПРАЖНЕНИЯ КАК ФОРМА ТРЕНИРОВКИ В ПРОЦЕССЕ АВТОМАТИЗАЦИИ УПОТРЕБЛЕНИЯ ФРАНЦУЗСКИХ ПРЕДЛОГОВ

Р е з ю м е

Статья содержит результаты исследований о соотношении ошибок в употреблении предлогов по сравнению с другими ошибками, а также представляет упражнения, облегчающие запоминание применения французских предлогов.

DRILL AS A FORM OF TRAINING IN THE PROCESS OF AUTOMATION OF THE USAGE OF FRENCH PREPOSITIONS IN THE PROCESS OF ACQUISITION OF THE FRENCH LANGUAGE

S u m m a r y

The article discusses the relations between the erroneous usage of prepositions and other language errors in speech in the process of acquisition of the French language and presents suggested techniques facilitating the memorisation of a proper application of French prepositions in speech.